

Rapport

Coronacrisis: draagvlak, vaccinaties, boosters

In opdracht van de NOS
18 januari 2022

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2022/009

Datum

januari 2022

Auteurs

Peter Kanne
Asher van der Schelde
Wietse van Engeland

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits I&O Research en de NOS als bron duidelijk worden vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste uitkomsten	4
2 Draagvlak coronabeleid	8
2.1 Kritiek richt zich op gevolgen voor economie	8
2.2 Nederlanders willen weer versoepelen	10
2.3 Nipte meerderheid niet-gevaccineerden staat achter demonstraties	12
3 Gedrag	14
3.1 Men houdt zich – na terugval – weer iets meer aan de basisregels	14
3.2 Acht op tien gaan in quarantaine als ze positief testen	16
4 Vaccinatie-, booster- en testbereidheid	17
4.1 Twee derde volwassenen al geboosterd	17
4.2 Geen rek meer in ‘basisserie’ (2x vaccineren)	18
4.3 Nog te overtuigen?	19
4.4 Meer Nederlanders vinden nu dat vaccinatie vrije keuze moet blijven	21
4.5 Steun voor vaccinatieplicht naar kenmerken	22
4.6 Eén op zeven heeft prikvroeging	23
4.7 Prognose: circa driekwart neemt boosterprik	25
4.8 Waarom niet boosteren?	25
4.9 Vaker vaccineren per jaar: ouderen blijven het doen	28
4.10 Een op drie ouders 5-11 jarigen laat kind (waarschijnlijk) vaccineren	29
4.11 Draagvlak: 37% procent wil dat 5-12-jarigen gevaccineerd worden	29
4.12 Testbereidheid stabiel	31
5 Beleving van de crisis	32
5.1 Moedeloosheid neemt toe	32
5.2 Acht op tien zouden mondkapjes op kantoor dragen	32
6 Verantwoording	33

Belangrijkste uitkomsten

DRAAGVLAK

Nederlanders willen verder versoepelen

Een meerderheid (van 64%) wil nu verder versoepelen: 19 procent vindt dat alle maatregelen moeten worden los gelaten, 45 procent pleit voor versoepelingen (maar niet alles loslaten). In december wilde men juist striktere maatregelen (die we kregen) en wilde 29 procent versoepelen of loslaten.

Kritiek richt zich op economie

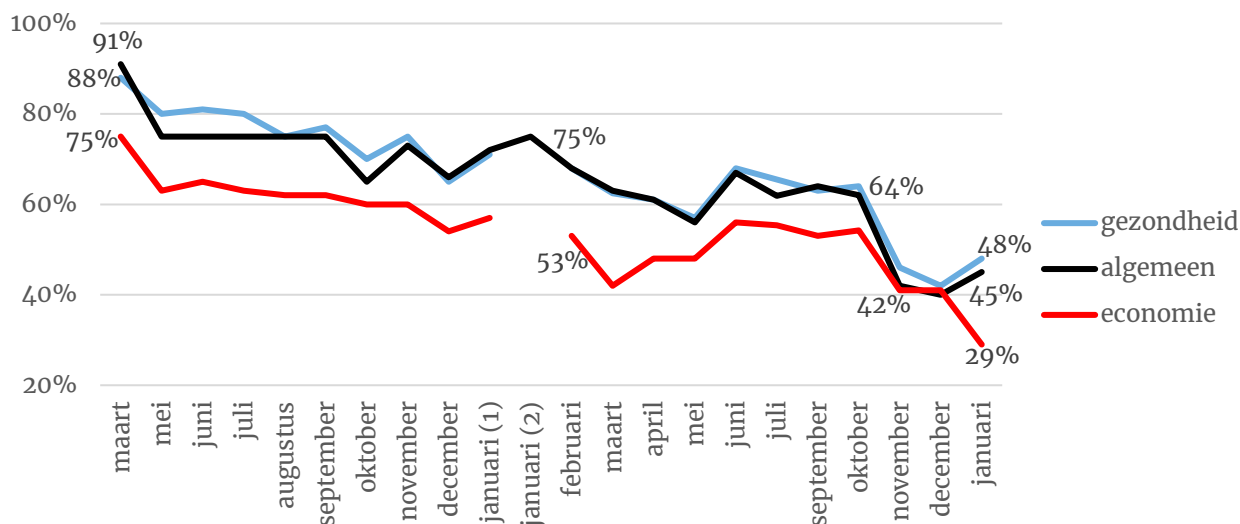
De afgelopen maanden daalde de steun voor het coronabeleid gestaag. Deze maand zien we echter een opleving. Ten opzichte van december is de steun voor het coronabeleid in het algemeen iets gestegen: van 40 naar 45 procent. Ook met betrekking tot gezondheid staan meer Nederlanders achter het beleid (van 42 naar 48%).

Daar staat tegenover dat Nederlanders steeds kritischer worden op de maatregelen met betrekking tot de economie. Slechts 29 procent van de Nederlanders staat hier volledig of grotendeels achter. Vorige maand was dat nog 42 procent. Een derde staat 'helemaal niet' achter de aanpak van de coronacrisis als het gaat om de economie. Alleen VVD'ers (53%) zijn in nipte meerderheid nog voor de maatregelen m.b.t. de economie.

Figuur 1 – Steun voor aanpak coronacrisis door het kabinet

Staat volledig/grotendeels achter maatregelen met betrekking tot...

Basis: december n=1.097

De verklaring voor de dalende steun voor de economische en stijgende steun voor de gezondheidsmaatregelen is dat Nederlanders in meerderheid lijken te denken: voor de gezondheid was de lockdown nodig, maar de omicron-variant blijkt milder dan de delta-variant en dus is een lockdown voor onze gezondheid nu niet meer nodig. Nu neemt juist de economische (en geestelijke) schade te veel toe. Veel Nederlanders zouden daarom graag meer versoepelingen zien. Velen vinden het onrechtvaardig dat de cultuursector en de horeca de deuren nog altijd

dicht moeten houden. Het feit dat het in omliggende landen wel open mag, maakt dat men dat ook voor Nederland wil.

Twee citaten:

“Omicron verspreidt zich sowieso. Alles open gooien. Dit lijkt milder dan een gemiddelde griep.”

“Omliggende landen alles open. Hier niet? Onbegrijpelijk en niet uit te leggen. Dit kost veel te veel, financieel, mentaal, gezondheid.”

Eén op acht Nederlanders staat achter demonstraties

Van alle Nederlanders deed 2 procent wel eens mee aan een demonstratie tegen de coronamaatregelen en nog eens 10 procent deed er niet aan mee, maar staat er wel achter: samen 12 procent. Nog eens 20 procent heeft er begrip voor.

VACCINATIES

Twee derde heeft nu boosterprik; circa driekwart zal waarschijnlijk boosterprik nemen

Op dit moment (het onderzoek liep van 14 tot 17 januari) geeft 88 procent van de volwassen Nederlanders aan (minimaal) twee keer te zijn gevaccineerd en heeft 86 procent één vaccinatie. Twee derde (66%) heeft ook een boostervaccinatie ontvangen. Eén op tien Nederlanders (9%) is niet gevaccineerd en 3 procent wil het niet zeggen.

Deze uitkomsten komen redelijk goed overeen met wat het RIVM meldt. Volgens het RIVM heeft nu ‘naar schatting 89,1%¹ van alle 18-plussers minimaal één vaccinatie van de basisserie ontvangen en heeft 86,1% “de basisserie afgerond”’.

Volgens het RIVM heeft echter 45,2% van alle 18-plussers een boostervaccinatie ontvangen (t/m 9 januari). Volgens ons onderzoek is dat dus al 66 procent.² Het verschil kan enerzijds zitten in de tijd (ons onderzoek vond ruim een week later plaats). Het verschil zou ook veroorzaakt kunnen worden door een andere vraagstelling dan voorgaande keren³.

Op dit moment zegt 47 procent van de nog niet geboosterden (maar wel gevaccineerden) de boosterprik ‘zeker wel’ te gaan nemen, nog eens 17 procent zal dat waarschijnlijk doen. Onze prognose is dat straks circa driekwart geboosterd zal zijn.

Ongevaccineerden nog te overtuigen?

Van degenen die nu nog helemaal niet gevaccineerd zijn, zegt maar een klein deel (0% zeker, 5% waarschijnlijk) dat alsnog te doen. De rest zegt het zeker of waarschijnlijk niet te gaan doen. Op de vraag “Zouden er redenen of omstandigheden kunnen zijn dat u zich toch zou laten vaccineren?” antwoordt niettemin 19 procent ‘misschien’. In een toelichting hierop blijkt dat vaccineren voor de meesten (van deze 19%) pas een optie wordt als het echt niet anders kan. Als

¹ Bij n=2.230 en een uitkomst van 88 procent is er sprake van een marge van plus of min 1,3 procent.

² RIVM, tot en met zondag 9 januari 2022: <https://www.rivm.nl/covid-19-vaccinatie/cijfers-vaccinatieprogramma>:

“Naar schatting heeft nu 89,1% van alle 18-plussers minimaal één vaccinatie van de basisserie ontvangen en heeft 86,1% de basisserie afgerond. Naar schatting heeft nu 45,2% van alle 18-plussers een boostervaccinatie ontvangen.”

³ Nu met drie antwoordopties (Ja, 1x, Ja, 2x (2x Pfizer, Moderna, AstraZeneca of 1x Janssen), Ja, 3x (2x Pfizer, Moderna, AstraZeneca of 1x Janssen plus een booster-prik), Nee, maar er is een afspraak ingepland voor een eerste vaccinatie, Nee, en er is (nog) geen afspraak ingepland, wil ik niet zeggen), voorheen met twee opties (1x of 2x gevaccineerd). Het zou kunnen dat respondenten zich hebben vergist in antwoordcategorie.

er dermate veel dwang ontstaat (door de wet- of werkgever – d.m.v. 2G bijvoorbeeld) dat men anders te veel offers moet brengen. Maar een dergelijke dwang of plicht zou de vaccinatiegraad dus hooguit met 2 procent⁴ verhogen.

Meer Nederlanders vinden nu dat vaccinatie vrije keuze moet blijven

Dwang zal de vaccinatiegraad niet alleen weinig opkrikken, Nederlanders zijn er ook geen voorstander van. Waar we voorgaande maanden zagen dat het begrip van gevaccineerden voor ongevaccineerden afnam, zien we dat nu weer iets toenemen.

Zo vindt nu 61 procent dat vaccineren een vrije keuze moet blijven. Flink meer dan vorige maand: 49%, maar nog niet zo veel als in oktober (64%).

Ook de steun voor een vaccinatieplicht neemt af. Slechts een kwart van de Nederlanders (26%) is daar voorstander van. Vorige maand betrof dit nog 36 procent.

Niet-boosteraars geloven niet langer dat vaccineren uitweg coronacrisis biedt

Degenen die wel gevaccineerd zijn maar niet de boostervaccinatie willen (of hier over twifelen), hebben vooral hun geloof verloren in de ‘belofte’ dat we met het vaccineren (en nu het booster) uit de coronacrisis komen (49%). Vier op tien vinden de vaccinaties die ze al gehad hebben voldoende (42%).

De argumenten zijn onder deze groep – die zich al twee keer heeft laten vaccineren – heel anders dan onder degenen die nog helemaal niet gevaccineerd zijn. Wantrouwen en scepsis spelen een kleinere rol, al speelt dit voor een substantiële minderheid wel mee.

Zo zegt 29 procent “Ik heb twijfels of het booster-vaccin voldoende beschermt”, wat bij de ongevaccineerden 49 procent is.

Eveneens 29 procent is bang voor de lange termijneffecten van het booster-vaccin, wat bij de ongevaccineerden de belangrijkste reden is om het niet te doen (70%).

Ook wantrouwen tegen de overheid (22%) en farmaceutische bedrijven (20%), speelt hier minder een rol dan onder niet-gevaccineerden (beide 45%).

Eén op zeven heeft prikwoeging

Van alle gevaccineerden zegt 3 procent er (wel eens) spijt van te hebben dat hij of zij zich heeft laten vaccineren en 11 procent heeft enige woeging. Samen dus 14 procent.

Als we deze 14 procent vragen dit toe te lichten dan heeft het argument “het heeft ons/me niet gebracht wat me/ons beloofd is” of sterker uitgedrukt “we zijn besodemieterd” de boventoon. Ook zijn er veel mensen die zeggen veel last gehad te hebben van de vaccinaties.

Draagvlak vaccineren 5-12-jarigen gedaald; bereidheid ouders blijvend laag

In december vond de helft van de volwassen Nederlanders (49%) dat ook kinderen van 5-11 jaar gevaccineerd moesten worden. Dat was toen een flinke toename t.o.v. juni, toen 19 procent dat een goed idee vond.

Nu vindt nog ruim een derde (37%) dat ook kinderen van 5-11 jaar gevaccineerd moesten worden. Ook voor de andere leeftijdsgroepen zien we een lichte afname, het aandeel dat vindt dat helemaal geen minderjarigen gevaccineerd moeten worden steeg van 19 procent in juni naar 25 procent nu. Ook het aandeel ‘weet ik niet’ steeg iets.

⁴ 19% van 9% niet gevaccineerden = ca 2 procent van allen.

Net als in december blijkt dat ouders met kinderen van 5-11 jaar er minder vaak voorstander van zijn dat kinderen in deze leeftijd gevaccineerd worden, en ook dit nam af: van 36 naar 22 procent.

Vaccinatiebereidheid ouders 5-11 jarigen blijvend laag

Van de ouders met kinderen van 5-11 jaar zegt nu 16 procent 'zeker' hun kind te laten vaccineren, nog eens 19 procent zal dat waarschijnlijk doen: samen 35 procent.

Dit is ongeveer gelijk aan juni en december, toen samen zo'n 40 procent van de ouders het zeker of waarschijnlijk van plan was.

Moedeloosheid neemt toe

Eind 2020 was 40 procent het eens met de stelling "Ik ben moedeloos van alle maatregelen en het niet normaal kunnen leven", in december 2021 was dat 44 procent. Een maand later (januari '22) is 50 procent het eens met deze stelling.

De verschillen voor de stellingen "door deze crisis eenzamer te voelen dan voor de crisis" en "Door deze crisis ervaar ik meer saamhorigheid om mij heen" zijn in vergelijking met december vorig jaar klein.

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 januari 19.30 uur (dus na de persconferentie) tot maandagochtend 19 januari 9 uur.

In totaal werkten 2.230 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2113) is afkomstig het I&O Research Panel, 117 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratie-achtergrond.

Een deel van de draagvlak en gedragsvragen (hoofdstuk 2 en 3) werd voorgelegd aan n=1.097 respondenten. In beide gevallen gaat het om een representatieve steekproef volgens hieronder beschreven weging. Per grafiek is steeds de steekproefgrootte aangegeven.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

2 Draagvlak coronabeleid

2.1 Kritiek richt zich op gevolgen voor economie

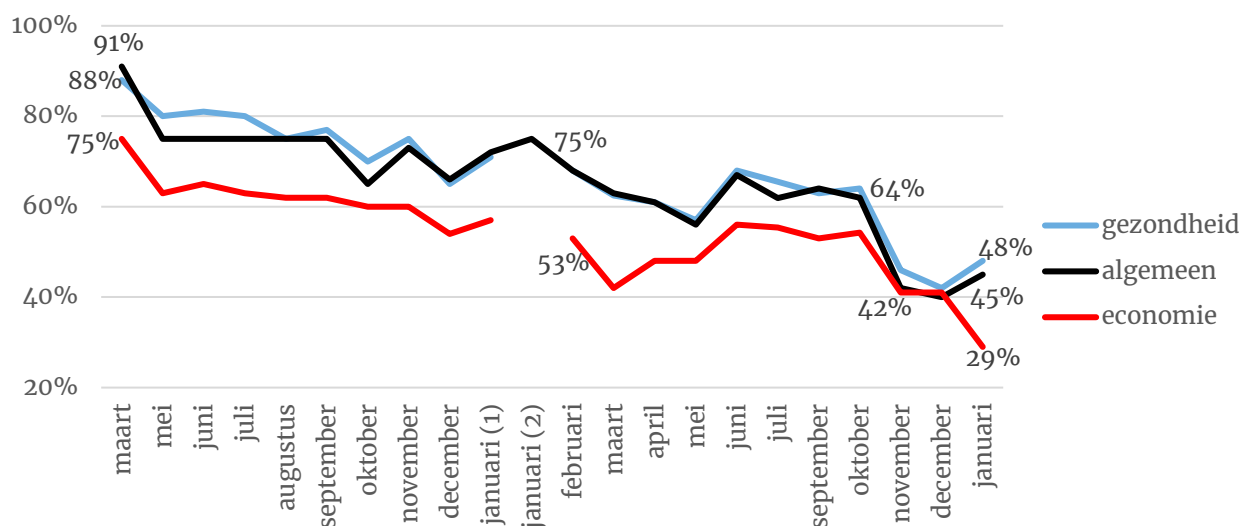
De afgelopen maanden daalde de steun voor het coronabeleid gestaag. Deze maand zien we echter een opleving. Ten opzichte van december is de steun voor het coronabeleid in het algemeen iets gestegen: van 40 naar 45 procent. Ook met betrekking tot gezondheid staan meer Nederlanders achter het beleid (van 42 naar 48%).

Daar staat tegenover dat Nederlanders steeds kritischer worden op de maatregelen met betrekking tot de economie. Slechts 29 procent van de Nederlanders staat hier volledig of grotendeels achter. Vorige maand was dat nog 42 procent. Een derde staat 'helemaal niet' achter de aanpak van de coronacrisis als het gaat om de economie.

Figuur 2.1 – Steun voor aanpak coronacrisis door het kabinet

Staat volledig/grotendeels achter maatregelen met betrekking tot...

Basis: januari n=1.097

Letterlijke vragen en antwoorden:

- In welke mate staat u achter de aanpak van de coronacrisis door het kabinet in het algemeen?
 - En in welke mate staat u achter de aanpak van de coronacrisis door het kabinet als het gaat om de gezondheid van Nederlandse burgers?
 - En in welke mate staat u achter de aanpak van de coronacrisis door het kabinet als het gaat om de Nederlandse economie?
1. Volledig
 2. Grotendeels
 3. In beperkte mate
 4. Helemaal niet
 5. Weet ik niet

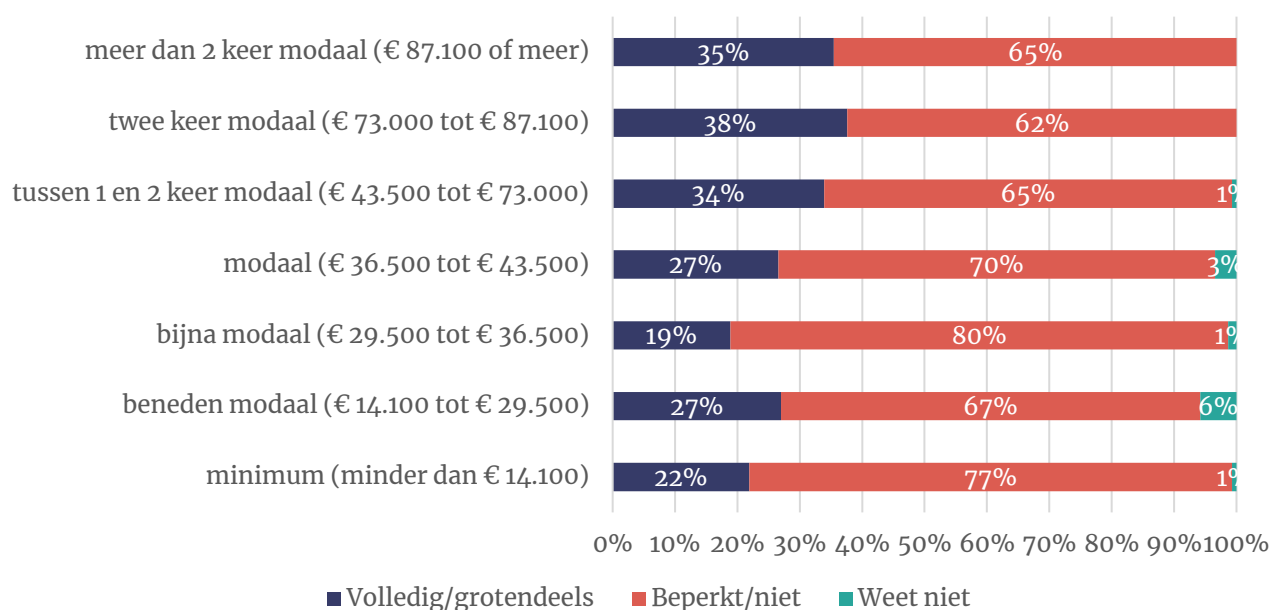

Wie maakt zich zorgen om de economie?

Inkomen is van invloed op steun voor het coronabeleid m.b.t. de economie. Lagere inkomensgroepen (minimum 22%, beneden modaal 27% en bijna modaal 19%) steunen het coronabeleid als het gaat om economie duidelijk minder vaak dan hogere inkomensgroepen (tussen 1 en 2 keer modaal 34%, 2 keer modaal 38%, meer dan 2 keer modaal 38%).

Figuur 2.2 - In welke mate staat u achter de aanpak van de coronacrisis door het kabinet als het gaat om de Nederlandse economie?

Basis: januari n=1.097

VVD-kiezers zijn de enige kiezersgroep waarvan de meerderheid (53%) achter het coronabeleid staat met betrekking tot de economie. De meeste oppositie komt vanuit FvD (88% tegen), BBB (86%), SGP (81%), PVV (79%) en PvdD (77%). Een op de drie (33%) mannen staat achter het coronabeleid als het gaat om de economie. Dat is significant meer dan het aandeel vrouwen (24%).

Niet-gevaccineerden steunen beleid nauwelijks

Net als in de afgelopen maanden zien we een enorm verschil tussen gevaccineerden en niet-gevaccineerden als het gaat om steun voor het coronabeleid. Inmiddels geeft 6 procent van de niet-gevaccineerden aan achter het beleid te staan. Dat percentage is sinds november stabiel (toen 7%).

Van de gevaccineerde Nederlanders staat inmiddels de helft (50%) achter gevoerde beleid. Dat is nipt meer dan tijdens de vorige twee metingen (46%). In oktober stond 70 procent van de gevaccineerden nog achter het beleid.

2.2 Nederlanders willen weer versoepelen

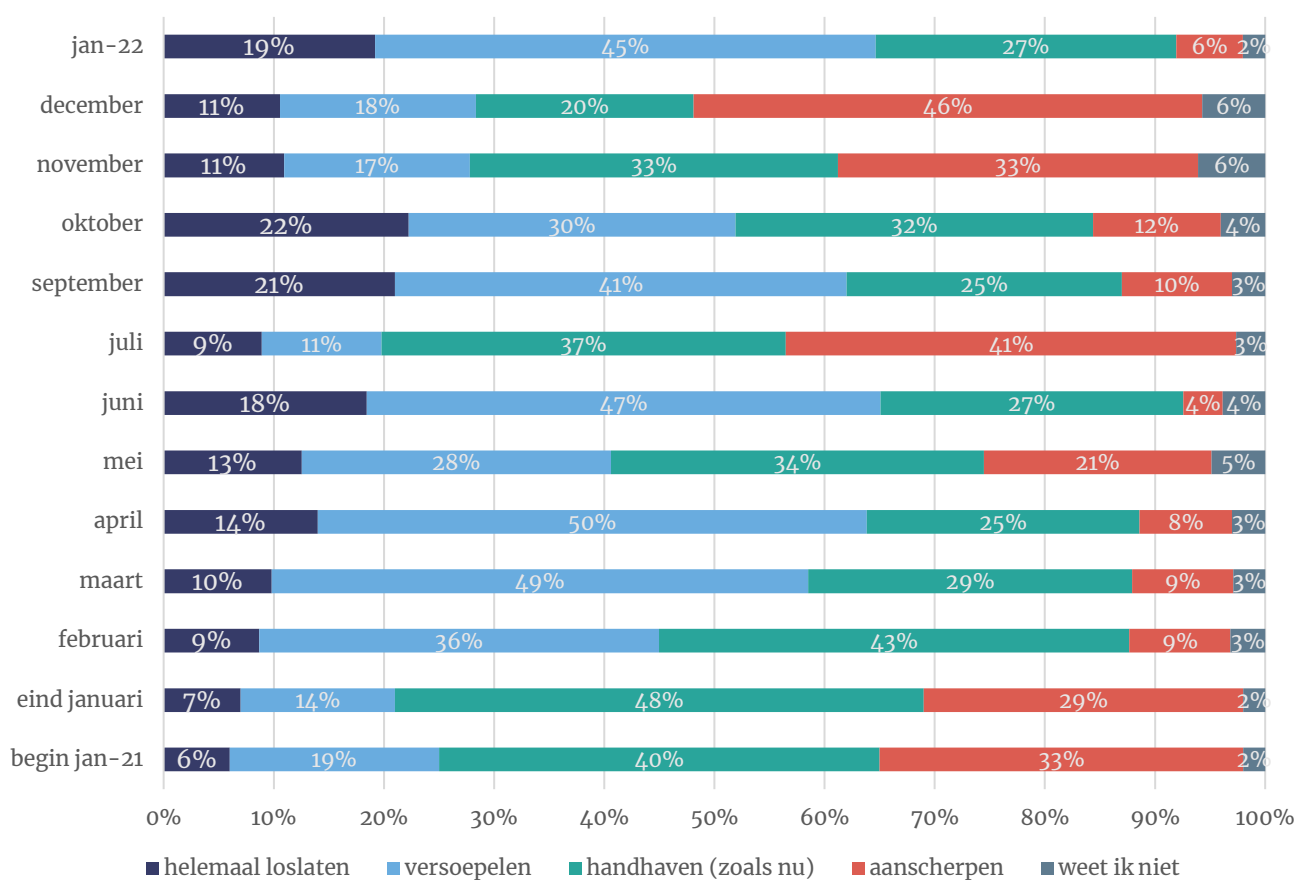
Een meerderheid (van 64%) wil nu verder versoepelen: 19 procent vindt dat alle maatregelen moeten worden los gelaten, 45 procent pleit voor versoepelingen (maar niet alles loslaten). In december wilde men juist striktere maatregelen (die we kregen) en wilde 29 procent versoepelen of loslaten.

Bijna de helft (46%) wilde in december striktere maatregelen en een op vijf (20%) vond de maatregelen van toen voldoende.

Nu verlangt nog maar 6 procent van de Nederlanders striktere maatregelen. Het laagste percentage sinds juni. Iets meer dan een kwart (27%) wil dat de huidige (vrijdag afgekondigde) maatregelen worden gehandhaafd.

Figuur 2.3 – Wat is uw mening met betrekking tot de huidige situatie?

Basis: december n=1.097

Onderbouwingen bij opvattingen over huidige situatie

Helemaal loslaten

Een op de vijf (19%) Nederlanders is van mening dat alle maatregelen van tafel moeten. Velen wijzen op de geestelijke en economische schade die nu wordt geleden en het ogenschijnlijk milde karakter van de Omicron-variant.

“Te weinig. Omicron verspreid zich sowieso. Alles open gooien. Dit lijkt milder dan een gemiddelde griep.”

“Omliggende landen alles open. Hier niet? Onbegrijpelijk en niet uit te leggen. Dit kost veel te veel, financieel, mentaal, gezondheid.”

“De gevolgen voor mensen zijn psychisch niet acceptabel door alle regels.”

Versoepelen

Bijna de helft (45%) van de Nederlandse bevolking had graag nog meer versoepelingen gezien. Velen van hen vinden het onrechtvaardig dat de cultuursector en de horeca de deuren nog altijd dicht moeten houden.

“Bioscopen en musea open! Belachelijk dat de Primark wel open kan.”

“Versoepelingen moeten over alle sectoren verspreid worden.”

“Onuitlegbaar dat overal om ons heen alles open is. En in Nederland niet.”

“De horeca krijgt steeds de klappen, terwijl dat prima te handhaven is met afstand. Discotheken en clubs gesloten houden.”

“Horeca & theater zou open mogen indien vaste zitplaatsen en 2G beleid.”

Handhaven

Een kwart (27%) van de Nederlanders is het eens met de afgekondigde versoepelingen. Zij vinden het geleidelijke karakter van de versoepelingen verstandig. Te snelle versoepelingen zal leiden tot vollere ziekenhuizen, denken ze, terwijl het volhouden van de vorige set van maatregelen onverstandig was geweest gezien de schade voor de economie en het gebrek aan draagvlak.

“Geleidelijk wat meer ruimte is beter dan het allemaal open gooien. Vreselijke dilemma's voor het kabinet”

“Ik snap dat de balans onmogelijk is voor hen. Er wordt nu geaccepteerd dat corona weer gaat oplaaien, maar er komt wel weer meer ruimte voor men om te bewegen.”

“Stap in de goede richting. Alles goed doen voor iedereen kun je het toch nooit.”

“Alle nieuwe maatregelen zijn een afweging tussen algemene volksgezondheid en economisch belang.”

“Gezien de cijfers in het ziekenhuis is het denk ik goed om de maatregelen te versoepelen. En ook goed dat het nu mondjesmaat gebeurt.”

Aanscherpen

Een zeer klein deel (6%) van de Nederlanders vindt dat de maatregelen aangescherpt moeten worden. Zij constateren dat de besmettingen nog altijd hoog zijn en zelfs oplopen. Daarom vrezen zij dat de druk op de zorg flink zal toenemen.

“Als je kijkt naar de hoog aantal besmettingen is versoepelen niet juist. Ik vind dat er veel strenger gehandhaafd moet worden. In mijn ogen wordt er gespeeld met de gezondheid van de burgers.”

“Met deze cijfers zou ik zeggen minder versoepelen. deze versoepelingen begrijp ik niet want de droge horeca mag niet open.”

“Met het oplopend aantal positieve testen vind ik het niet slim om de hogere scholen weer te openen. Die komen buiten school veelvuldig in grotere getallen bij elkaar... met als gevolg. meer besmettingskansen.”

2.3 Nipte meerderheid niet-gevaccineerden staat achter demonstraties

Onder niet-gevaccineerden is uiteraard meer steun voor demonstraties tegen het coronabeleid. Elf procent van de niet-gevaccineerden heeft deelgenomen aan een dergelijke demonstratie, tegenover een procent van de gevaccineerde Nederlanders. 55 procent van de niet-gevaccineerden zegt achter de demonstraties te staan. Onder gevaccineerde Nederlanders betreft dit slechts vier procent.

Tabel 2.1 - Er wordt in Nederland regelmatig, op verschillende plaatsen geprotesteerd tegen de coronamaatregelen. Protesten die gericht zijn tegen de lockdown, de vaccinatietoegangspas of het invoeren van 2G of een eventuele vaccinatieplicht. Heeft u zelf wel eens deelgenomen aan zulke corona-demonstraties of – als dat niet het geval is – hoe staat u tegenover deze corona-protesten?

Basis: januari n=2.230

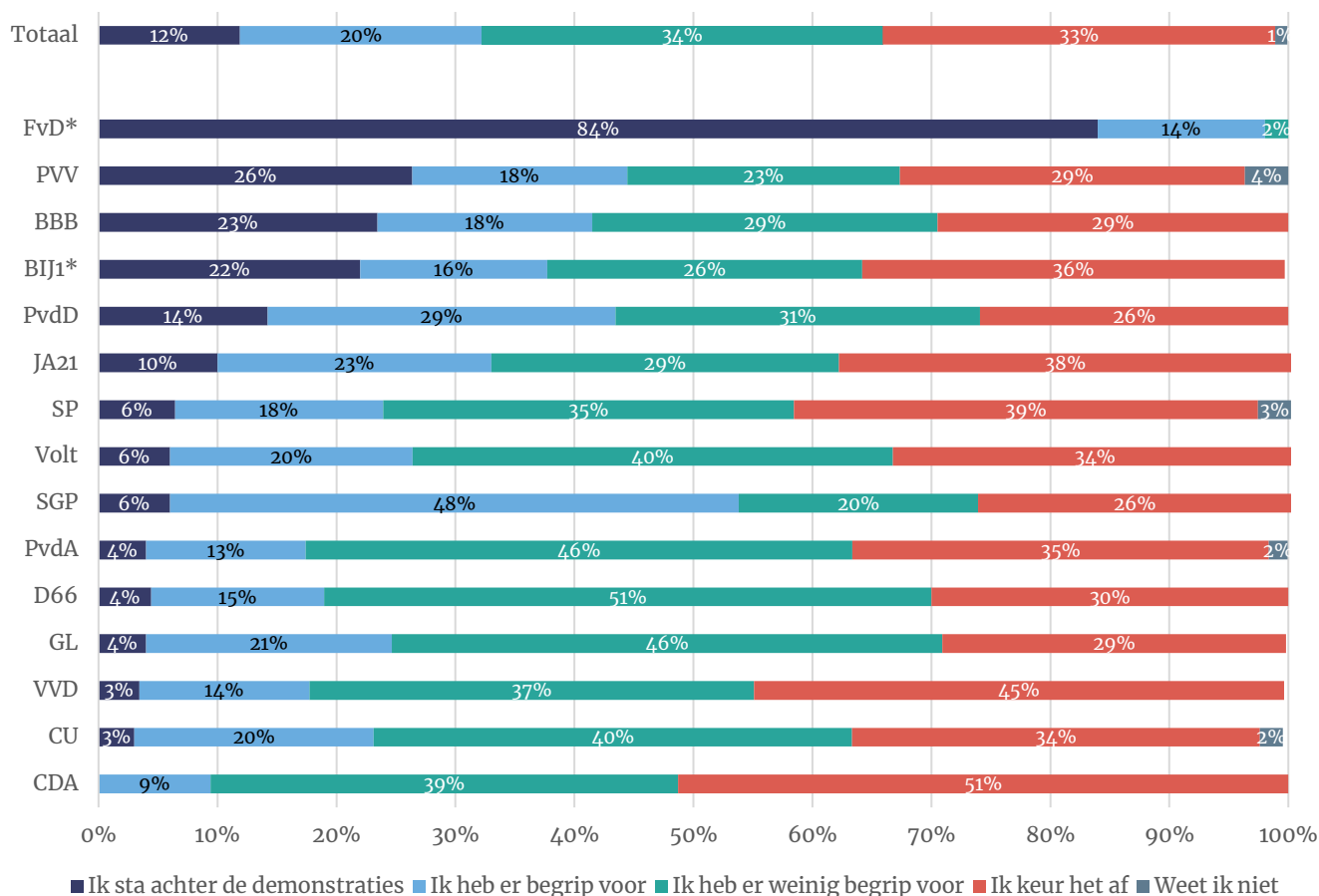
	Gevaccineerd	Niet-gevaccineerd	Totaal
Ik heb hier wel eens aan deelgenomen en sta achter de boodschap ervan	1%	11%	2%
Ik heb hier wel eens aan deelgenomen, maar sta er nu niet meer achter	0%	0%	0%
Ik heb hier nooit aan deelgenomen, sta er wel achter	3%	44%	10%
Ik heb hier nooit aan deelgenomen, heb er wel begrip voor	16%	33%	20%
Ik heb hier nooit aan deelgenomen, heb er weinig begrip voor	40%	4%	34%
Ik heb hier nooit aan deelgenomen en keur deze demonstraties af	39%	4%	32%
Weet ik niet	1%	3%	1%

Ook naar partijvoorkeur zien we grote verschillen. De meeste steun bevindt zich onder FvD-kiezers (let op: indicatieve percentages vanwege lage n). Ook een kwart van de PVV- (26%) en BBB-kiezers (24%) staat achter de demonstraties.

Figuur 2.4 - Er wordt in Nederland regelmatig, op verschillende plaatsen geprotesteerd tegen de coronamaatregelen. Protesten die gericht zijn tegen de lockdown, de vaccinatietoegangspas of het invoeren van 2G of een eventuele vaccinatieplicht. Hoe staat u tegenover deze corona protesten?

Basis: januari n=2.230

* Percentages voor FvD (n=33) en BIJ1 (n=26) zijn indicatief vanwege het beperkte aantal waarnemingen

3 Gedrag

3.1 Men houdt zich – na terugval – weer iets meer aan de basisregels

Voor de meeste basisregels geldt dat men zich er de laatste maanden weer iets meer aan houdt, na een forse afname sinds november 2020. Dit geldt vooral voor de 1,5-meter-regel, maar niet voor het handen wassen.

De basismaatregel “1,5 meter afstand houden” wordt door 77 procent altijd of meestal gerespecteerd. Ruim een jaar geleden – november 2020 – was dat 95 procent, dus een forse daling. Vergeleken met november 2021 (72%) is er echter sprake van een lichte stijging.

Twintig seconden handen wassen na thuiskomst wordt inmiddels door 56 procent altijd of meestal gedaan, ook dat betreft een daling, zowel ten opzichte van november 2020 (68%) als november 2021 (60%).

Ruim acht op tien (83%) zegt altijd of meestal “in elleboog of in een papieren zakdoek te niezen”, ook dat is een daling ten opzichte van november 2020. Het lijkt een lichte toename t.o.v. november vorig jaar (81%), maar het verschil is niet significant.

Tabel 3.1 – Gedrag m.b.t. coronaregels (vergeleken met november 2020 en 2021)

Wilt u per gedraging aangeven hoe vaak u dit doet? Basis: januari n=1.097

	Altijd	Meestal (vaker wel dan niet)	Soms (vaker niet dan wel)	Zelden	Nooit	N.v.t.	Totaal	Totaal altijd + meestal
Buiten minstens 1,5 meter afstand houden tussen uzelf en anderen.								
Januari 2022	29%	48%	13%	5%	4%	0%	100%	77%
November 2021	26%	46%	14%	8%	5%	0%	100%	72%
November 2020								95%
Handen minimaal 20 seconden wassen na thuiskomst								
Januari 2022	26%	30%	19%	12%	11%	1%	100%	56%
November 2021	29%	31%	17%	12%	10%	0%	100%	60%
November 2020								68%
In mijn elleboog of in een papieren zakdoek niezen en/of hoesten								
Januari 2022	55%	28%	7%	4%	4%	1%	100%	83%
November 2021	55%	26%	7%	5%	4%	2%	100%	81%
November 2020								89%

Zelftest populairder dan officiële test

Ruim negen op de tien (93%) dragen in een winkel altijd of meestal een mondkapje. Dat is een toename ten opzichte van november 2021.

Ruim een kwart (27%) zegt altijd of meestal thuis te werken. Als we de mensen (47%) eruit halen op wie dit niet van toepassing is (omdat ze geen werk hebben of nooit op een kantoor of andere externe plek werken) komen we uit op 51 procent van de werkenden. (Zie tabel 2.2).

Méer mensen (60%) doen een zelftest bij COVID-achtige klachten, dan zat ze zich bij deze klachten laten testen (bij GGD of andere officiële teststraat; 47%).

Tabel 3.2 – Gedrag m.b.t. coronaregels (vergeleken met november 2021, waar mogelijk)

Wilt u per gedraging aangeven hoe vaak u dit doet? Basis: januari n=1.097

	Altijd	Meestal (vaker wel dan niet)	Soms (vaker niet dan wel)	Zelden	Nooit	N.v.t.	Totaal	altijd + meestal
In een winkel een mondkapje dragen								
Januari 2022	87%	6%	2%	1%	3%	0%	100%	93%
November 2021	76%	11%	4%	4%	3%	1%	100%	87%
In het ov een mondkapje dragen								
Januari 2022	52%	3%	1%	1%	2%	41%	100%	55%
November 2021	52%	4%	2%	1%	1%	40%	100%	55%
Zelftest op corona bij COVID-achtige klachten								
Januari 2022	43%	17%	7%	8%	11%	13%	100%	60%
Laten testen op COVID bij COVID-achtige klachten (geen zelftest)								
Januari 2022	32%	15%	10%	10%	14%	20%	100%	47%
Thuiswerken								
Januari 2022	15%	12%	6%	6%	15%	47%	100%	27%
November 2021	13%	15%	8%	5%	15%	44%	100%	29%
De ruimtes waar u verblijft goed ventileren (ramen open, e.d.)								
Januari 2022	34%	39%	17%	6%	2%	2%	100%	73%
Thuisblijven bij corona-achtige klachten								
Januari 2022	47%	19%	6%	4%	5%	19%	100%	66%
November 2021	13%	15%	8%	5%	15%	44%	100%	29%

3.2 Acht op tien gaan in quarantaine als ze positief testen

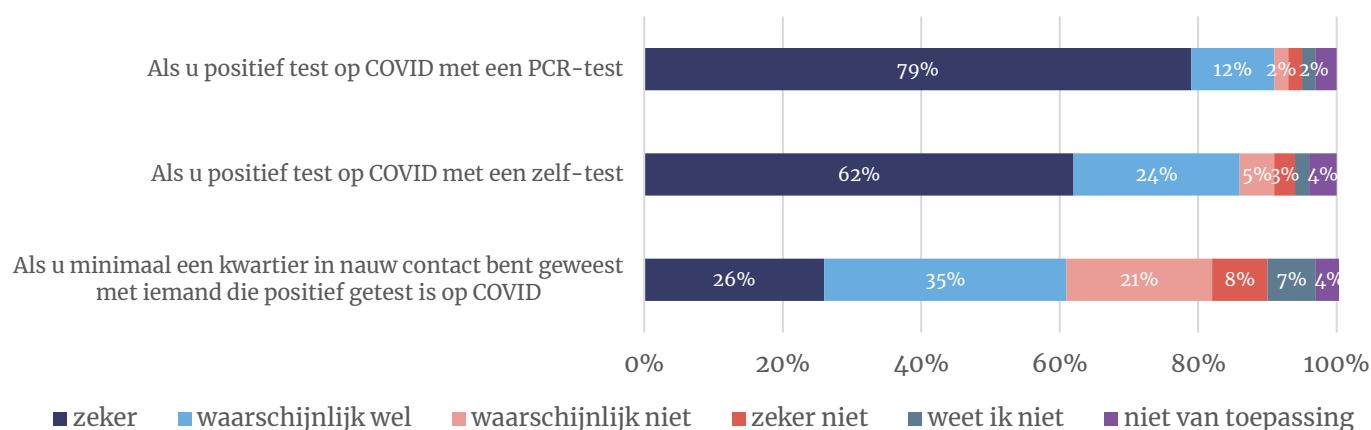
Acht op tien (79%) Nederlanders zouden zeker in quarantaine gaan als ze positief zouden testen op corona met een PCR-test. Vier procent zou dit waarschijnlijk of zeker niet doen.

Aan zelftesten wordt niet dezelfde waarde toegekend. Zes op de tien (62%) zou zeker in quarantaine gaan, terwijl acht procent dit zeker of waarschijnlijk niet zou doen na een positieve zelftest.

Een kwart (26%) gaat zeker in quarantaine na een nauw contact met een positief getest persoon, 35 procent waarschijnlijk.

Figuur 3.1 Kunt u voor onderstaande situaties zeggen of u in quarantaine (isolatie) zou gaan?

Basis: december n=2.230

4 Vaccinatie-, booster- en testbereidheid

4.1 Twee derde volwassenen al geboosterd

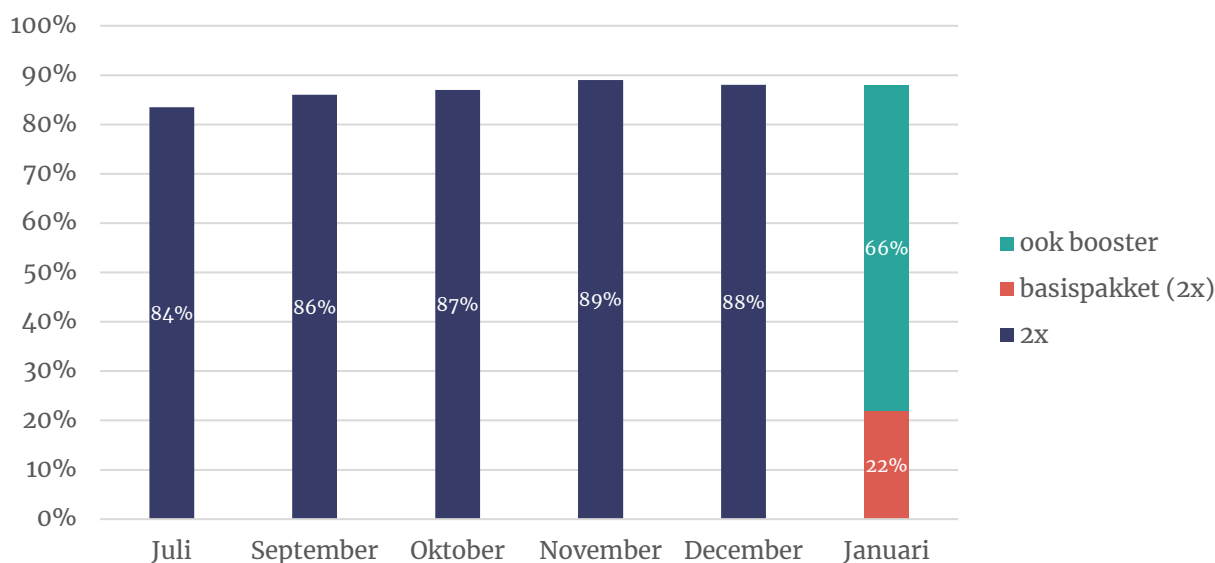
Op dit moment (het onderzoek liep van 14 tot 17 januari) geeft 88 procent van de volwassen Nederlanders aan (minimaal) twee keer te zijn gevaccineerd en heeft 86 procent één vaccinatie. Twee derde (66%) heeft ook een boostervaccinatie ontvangen. Eén op tien Nederlanders (9%) is niet gevaccineerd en 3 procent wil het niet zeggen.

Deze uitkomsten komen redelijk goed overeen met wat het RIVM meldt. Volgens het RIVM heeft nu 'naar schatting 89,1%⁵ van alle 18-plussers minimaal één vaccinatie van de basisserie ontvangen en heeft 86,1% "de basisserie afgerond".

Echter, volgens het RIVM heeft nu (t/m 9 januari) 45,2% van alle 18-plussers een boostervaccinatie ontvangen'. Volgens ons onderzoek is dat dus al 66 procent.⁶ Het verschil kan enerzijds zitten in de tijd (ons onderzoek vond ruim een week later plaats). Het verschil zou ook veroorzaakt kunnen worden door een andere vraagstelling dan voorgaande keren. (Nu met drie opties, voorheen met twee opties – 1x of 2x gevaccineerd)⁷.

Figuur 4.1 – Bent u gevaccineerd tegen het virus? (ja 1x, ja 2x, ja geboosterd)

Basis: n = 2.230

Vraagstelling: "Bent u gevaccineerd tegen het coronavirus?"

1. Ja, 1x
2. Ja, 2x (2x Pfizer, Moderna, AstraZeneca of 1x Janssen)
3. Ja, 3x (2x Pfizer, Moderna, AstraZeneca of 1x Janssen plus een booster-prik)
4. Nee, maar er is een afspraak ingepland voor een eerste vaccinatie
5. Nee, en er is (nog) geen afspraak ingepland
6. Wil ik niet zeggen

⁵ Bij n=2.230 en een uitkomst van 88 procent is er sprake van een marge van plus of min 1,3 procent.

⁶ RIVM, tot en met zondag 9 januari 2022: <https://www.rivm.nl/covid-19-vaccinatie/cijfers-vaccinatieprogramma>:

"Naar schatting heeft nu 89,1% van alle 18-plussers minimaal één vaccinatie van de basisserie ontvangen en heeft 86,1% de basisserie afgerond. Naar schatting heeft nu 45,2% van alle 18-plussers een boostervaccinatie ontvangen."

⁷ Het zou kunnen dat respondenten zich hebben vergist in antwoordcategorie.

4.2 Geen rek meer in 'basisserie' (2x vaccineren)

Eén op tien Nederlanders (9%) is dus niet gevaccineerd.

Al sinds oktober zien we dat 88 à 89 procent minstens twee keer gevaccineerd is. Daar zit geen groei meer in. Van degenen die nu nog niet gevaccineerd zijn, zegt maar een klein deel (0% zeker, 5% waarschijnlijk) dat alsnog te doen. De rest gaat het zeker of waarschijnlijk niet doen.

Redenen om niet te vaccineren

Acht procent van de Nederlanders is niet gevaccineerd en is ook (waarschijnlijk of zeker) niet van plan zich te laten vaccineren. Deze groep vroegen we wederom waarom ze dat niet willen.

De belangrijkste redenen blijven hetzelfde: langetermijneffecten onbekend (70%), het vaccin is er te snel (51%) en men twijfelt of het vaccin voldoende werkt (49%). Deze laatste reden werd in november en daarvoor minder vaak genoemd (42%).

Gebrek aan vertrouwen in de overheid (45%) en in de farmaceutische bedrijven (45%) worden ook vaak genoemd. Dat het immuunsysteem het coronavirus kan weghouden wordt nu weer iets vaker genoemd: (van 44% in november, 32% in december naar 42% nu).

Tabel 4.1 – Waarom zou u zich (waarschijnlijk) niet laten vaccineren

Waarom zou u zich (waarschijnlijk) niet laten vaccineren? Of waarom twijfelt u?

Ik weet niet wat de langetermijneffecten zijn van het vaccin	70%
Dit vaccin is er te snel, ik vertrouw het niet	51%
Ik heb twijfels of het vaccin voldoende werkt	49%
Ik vertrouw de overheid niet	45%
Ik vertrouw de farmaceutische bedrijven niet	45%
Mijn immuunsysteem kan het coronavirus weghouden	42%
Uit protest tegen het vaccinatie toegangsbevis (de 'coronapas')	41%
Ik behoor niet tot de risicogroep	37%
Ik ben bang voor bijwerkingen	36%
Het is niet zo'n ernstige ziekte	33%
Ik ben al besmet geweest, verwacht niet nog een keer besmet te raken	19%
Ik ben bang onvruchtbaar te raken	13%
Vanwege religieuze overwegingen	9%
Vanwege principiële redenen, namelijk:	9%
Ben tegen de dierproeven waarmee het vaccin is getest	9%
Andere (kwetsbare) groepen hebben voorrang op mij	5%
Anders	17%
Wil ik niet zeggen	2%
Weet ik niet	0%

4.3 Nog te overtuigen?

Van degenen die nu nog helemaal niet gevaccineerd zijn, zegt maar een klein deel (0% zeker, 5% waarschijnlijk) dat alsnog te doen. De rest zegt het zeker of waarschijnlijk niet te gaan doen.

We stelden deze keer nog een extra vraag: “Zouden er redenen of omstandigheden kunnen zijn dat u zich toch zou laten vaccineren?” Hierop antwoordt 19 procent ‘misschien’.

In een toelichting hierop blijkt dat dat voor de meesten (van deze 19%) pas een optie wordt als het echt niet anders kan. Als er dermate veel dwang ontstaat (door de wet- of werkgever – d.m.v. 2G bijvoorbeeld) dat men anders te veel offers moet brengen.

Maar een dergelijke dwang of plicht zou de vaccinatiegraad dus hooguit met 2 procent⁸ verhogen.

Tabel 4.2 – misschien toch vaccineren?

Zouden er redenen of omstandigheden kunnen zijn dat u zich toch zou laten vaccineren?

Misschien	19%
Nee	59%
Wil ik niet zeggen	22%
Totaal	100%

“Met een pistool op mijn hoofd”

Toelichtingen bij ‘misschien’:

- Als mijn baan op het spel staat
- Verplichting op werk, heb inkomen nodig
- Als het echt niet anders kan
- Volledige 2g of 1g
- Heeeeel veel geld
- Als Valneva⁹ goedgekeurd word misschien
- Met een pistool op mijn hoofd
- Wanneer er een oprechte medische noodzaak voor zou zijn.
- Als mijn angst om heel erg ziek te worden of dood te gaan te ernstig wordt en mijn leven invalideert.
- Als ik financieel geraakt wordt (boete, dreiging ontslag bij niet vaccineren) of als er een vaccinat
- Als er een vaccin is dat op de oude manier is gefabriceerd en niet in een kartel van grootverdienend Nederland.
- Als het virus daardoor compleet zou verdwijnen zoals bij polio
- Wanneer het virus véél ernstiger zou zijn voor de bevolking in het algemeen
- Als het eerlijke verhaal verteld wordt en mensen niet als speelbal worden gebruikt.
- Als ik mijn baan zou verliezen (onderwijs) en geen uitkering zou krijgen
- Als de drang dwang wordt

⁸ 19% van 9% niet gevaccineerden = ca 2 procent van allen.

⁹ VLA2001, het vaccin van Valneva, is een zogeheten geïnactiveerd virusvaccin. Het bevat geïnactiveerde (‘dode’) virusdeeltjes. Deze zijn zo bewerkt dat zij iemand niet meer ziek kunnen maken. Ook zitten in dit vaccin twee hulpstoffen (‘adjuvantia’) die de afweerreactie van het lichaam op dit virus versterken. <https://www.cbg-meb.nl/actueel/nieuws/2021/12/02/versnelde-beoordeling-coronavaccin-valneva-is-gestart>

- *Als ik het nodig heb voor mijn bescherming, niet om ergens binnen te mogen komen*

“Nee is nee, deal with it”

Zes op tien ongevaccineerden zijn niet over te halen. Hieronder de argumenten:

Toelichtingen bij “nee”:

- *Bijwerkingen zijn pas na vele jaren goed in kaart gebracht en er is hierover bovendien totaal geen transparantie.*
- *Corona bestaat maar is niet zo erg als beweerd wordt. Waar is de griep?*
- *Dan ga ik maar niet naar een restaurant of iets dergelijks.*
- *De overheid heeft al zo veel kapot gemaakt en voor mij zit er totaal geen logica meer achter.*
- *De overheid heeft zichzelf te kijk gezet als ze hadden gezegd vrijwillig en dat vol hadden gehouden dat had ik 5 jaar gewacht, Nu door gedrag overheid, Nooit.*
- *De overtuiging verandert niet.*
- *Dit is in strijd met mijn geloof.*
- *Er klopt helemaal niks van dat hele corona verhaal.*
- *Er zitten teveel stoffen in die ongezond zijn.*
- *Exodus 20: gij zult niet moorden.*
- *Houdt in dat mijn recht ontnomen word en dwang gebruikt word.*
- *Het is al gebleken dat vaccineren niet werkt en het maakt op termijn je immuunsysteem kapot.*
- *Het ziet er bepaald niet naar uit dat ik onze overheid én onze rechtelijke macht ooit nog zal vertrouwen.*
- *Iedereen moet zelf bepalen of zij er prettig bij voelen of niet, ik heb niet het geruststellende gevoel dat na het inenten er ineens geen corona besmetting gevaar is voor mij. Waarom dan een gif in je lichaam laten spuiten wat geen zekerheid geeft op garantie.*
- *Ik ben geen proefkonijn.*
- *Ik ga nog liever dood dan dat ik gechanteerd wordt door deze regering.*
- *Ik geloof er niet in dat het goed/helpend is voor het lichaam. Het is onnatuurlijk. Ik geloof en heb het zelf ook ervaren dat ons lichaam een enorm zelfhelend vermogen heeft. Ik leef en voed mij liever op een bewuste gezonde wijze! Risico loop je altijd wel; Niets is zeker in het leven behalve dat je een keer zal overlijden.*
- *Ik heb de ziekte doorlopen en natuurlijke antistoffen opgebouwd.*
- *Ik heb net een week corona gehad en het was geen dodelijke ziekte zoals de cijfers al aangaven, ik ken verder ook geen mensen die eraan gestorven zijn, ik ken wel mensen die kanker hadden en als corona dode genoteerd zijn maar dat is natuurlijk propaganda om deze mensen als coronadode op te voeren.*
- *Ik ken heel veel mensen met ernstige bijwerkingen van het vaccin.*
- *Ik maak voor mij persoonlijk geen zorgen om het virus.*
- *Ik mot 't gewoon niet, we zijn 2 jaar verder en ik ben o keer ziek geweest, en hoe vaker iemand me probeert over te halen hoe zekerder ik daarvan ben.*
- *Ik sta simpelweg niet achter de vaccinatie en onbetrouwbaar. Gevaccineerden om mij heen blijven omvallen, terwijl ik ongedeerd blijf.*
- *Ik zie geen enkele reden om mij te laten vaccineren.*
- *Je blijft aan het vaccineren.*
- *Je lichaam hoort hier zelf antistoffen tegen te maken.*
- *Mijn wantrouwen is te sterk.*

- *Nee is nee deal with it.*
- *Overheid speelt een spelletje en wil dmv QRcode iedereen controleren.*
- *Reeds 3 bekenden kort na de 2e prik overleden.*
- *Toegeven is toestemmen aan de regerende debiliteit.*

4.4 Meer Nederlanders vinden nu dat vaccinatie vrije keuze moet blijven

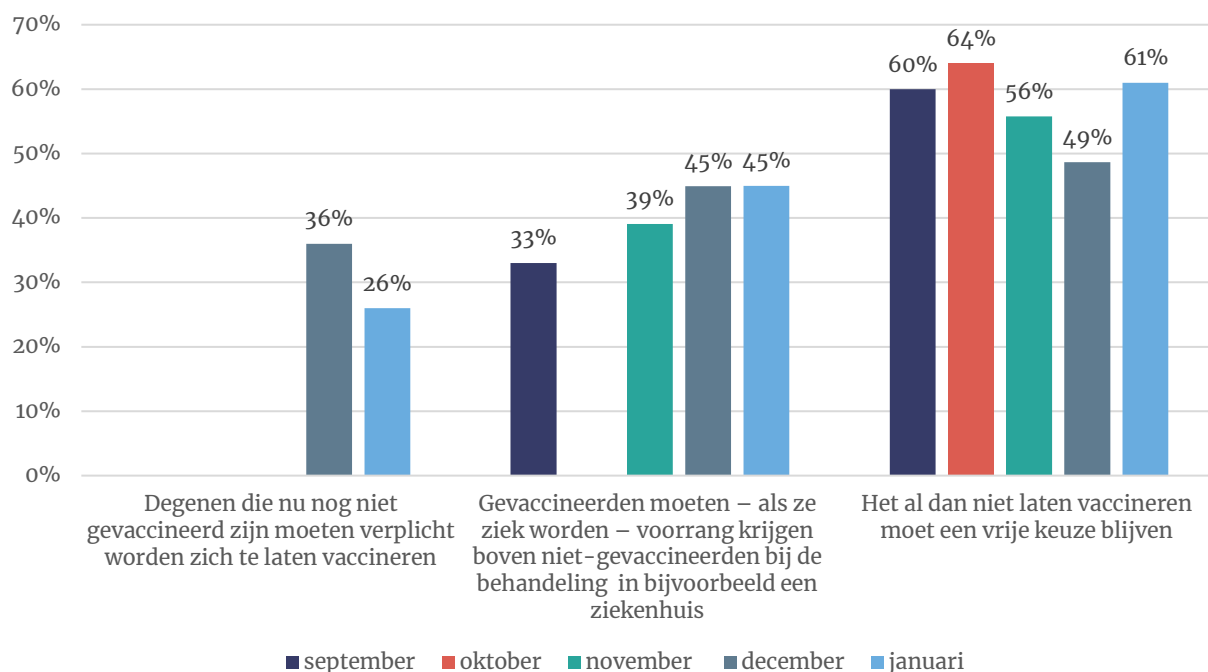
Waar we voorgaande maanden zagen dat het begrip van gevaccineerden voor ongevaccineerden afnam, zien we dat nu weer wat toenemen.

Zo zien we dat nu 61 procent vindt dat vaccineren een vrije keuze moet blijven. Flink meer dan vorige maand: 49%, maar nog niet zo veel als in oktober (64%).

Ook de steun voor een vaccinatieplicht neemt af. Slechts een kwart van de Nederlanders (26%) is daar voorstander van. Vorige maand betrof dit nog 36 procent.

Figuur 4.2 – In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

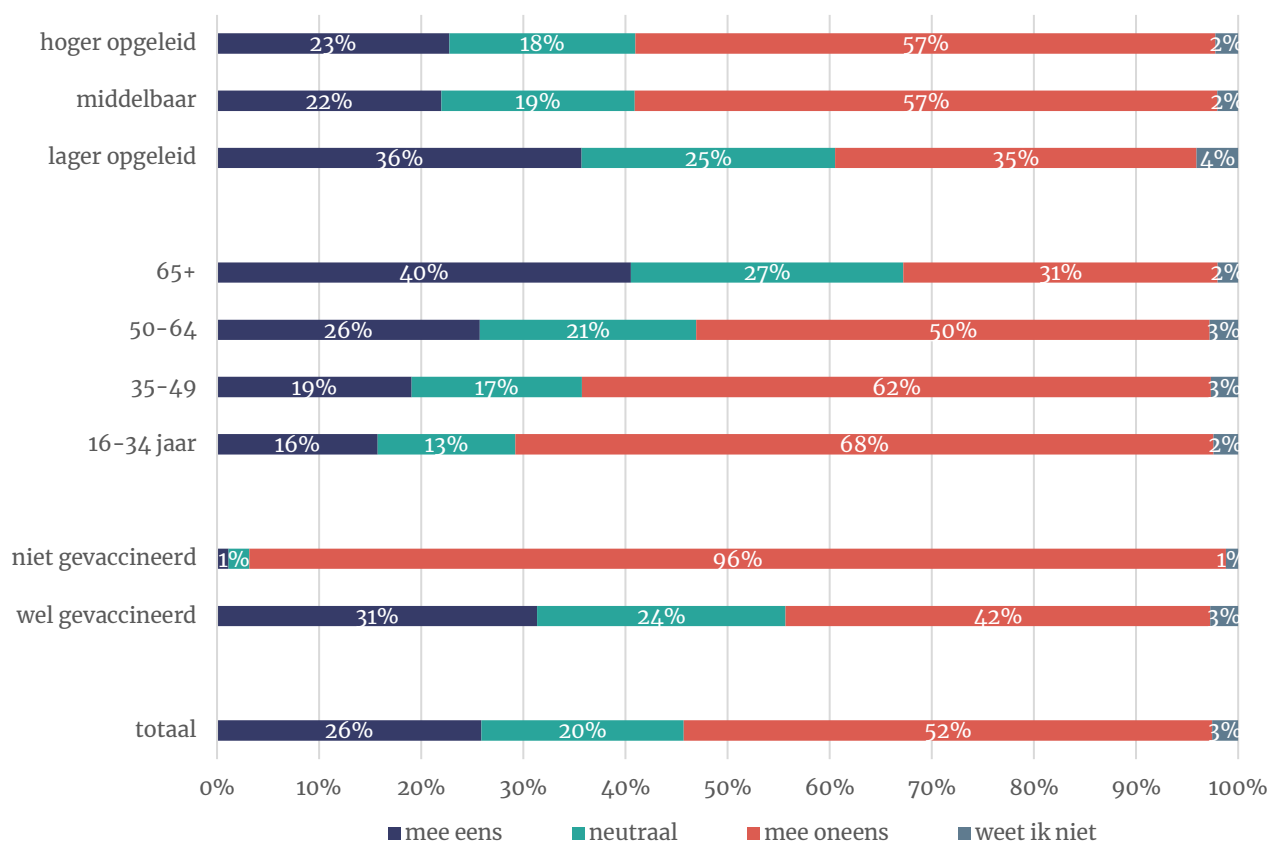
Basis: januari n=2.230

4.5 Steun voor vaccinatieplicht naar kenmerken

Zoals in 2.4 aangegeven is een kleiner deel voor verplichte vaccinatie dan in december. Inmiddels is een kwart voor verplichte vaccinatie, terwijl dit 36 procent betrof in december. Onder elk opleidingsniveau en iedere leeftijdsgroep zijn minder mensen voor verplichting dan vorige maand. Twee groepen zijn per saldo wél voor verplichte vaccinatie: laagopgeleiden (36 om 35%) en 65-plussers (40 om 31%).

Figuur 4.3 – “Degenen die nu nog niet gevaccineerd zijn moeten verplicht worden zich te laten vaccineren” (naar opleiding, leeftijd en vaccinatiestatus). Basis: januari n=2.230

4.6 Eén op zeven heeft prikvroeging

Van alle gevaccineerden zegt 3 procent er (wel eens) spijt van te hebben dat hij of zij u zich heeft laten vaccineren en 11 procent heeft enige vroeging. Samen dus 14 procent.

Tabel 4.3 – Prikvroeging

Heeft u er (wel eens) spijt van dat u zich heeft laten vaccineren? (basis: gevaccineerd)

Ja, veel spijt	3%
Enige vroeging	11%
Nee	86%

Als we deze 14 procent vragen dit toe te lichten dan heeft het argument “het heeft ons/me niet gebracht wat me/ons beloofd is” of sterker uitgedrukt “we zijn besodemieterd” de boventoon. Ook zijn er veel mensen die zeggen veel last gehad te hebben van de vaccinaties.

Kunt u dat toelichten? Waarover heeft u spijt of vroeging? (citatens)

- *Alleen geprikt voor zogenaamd meer vrijheid en om op vakantie te kunnen.*
- *Als je je niet laat vaccineren word je heel beperkt in je doen en laten. Vaccineren helpt alleen maar voor een kortere periode.*
- *Ben enorm ziek geworden na de booster. En begon te twijfelen aan het vaccin en wat het met mijn lichaam doet.*
- *Corona moe. We staan al 2 jaar stil zonder vooruitgang. Weer stomme lockdown.*
- *Dat het toch allemaal geen nut heeft... Zolang er perse winst gemaakt moet worden op dat vaccin en arme landen geen geld hebben het te kopen, blijft het virus zich muteren. Het is tijd dat het rijke westen genoeg vaccins schenkt aan de andere landen en niet alleen maar aan winst denken.*
- *dat we nog niks mogen.*
- *De afgelopen jaren heb ik van zeer dichtbij contact gehad met corona. Directe partner, fam, burens. Allemaal hevige klachten. Ben daar overal geweest en heb geen (merkbare) verschijnselen gehad.*
- *De beloofde vrijheid door vaccineren is niet uitgekomen dus voel mij een beetje bedonderd.*
- *De foute voorlichting, leugens en het dwingen tot vaccineren anders mag je geen deelnemen aan de maatschappij.*
- *De maatregelen gelden voor iedereen of je nu gevaccineerd bent of niet, voelt erg oneerlijk!*
- *De overheid heeft continu geroepen dat we weer naar normaal gaan e.d. als we ons lieten vaccineren. Ik ben in januari/februari 2021 gevaccineerd en heb sindsdien geen enkele andere vrijheid gehad als ik me niet had laten vaccineren.*
- *Denk dat het niet gezond is voor mijn lijf omdat ik altijd gezond ben geweest, ook nog nooit een griep prikt gehad. Hoor te veel mensen om me heen die besmet zijn, en ook al met een booster (hoe kan dat zo snel), dus je blijft besmettelijk en wordt dan minder ziek. Ik doe het voor anderen maar niet voor mijzelf, en daar kan ik spijt van hebben, dat ik me door anderen laat overtuigen wat het beste is.*
- *Er is beloofd 2 prikken en weer vrij. Dit is niet nagekomen. Hierna is er ook een houdbaarheidsdatum gekomen aan de QR code, waardoor ik binnenkort dus niks meer heb aan mijn QR code. Met alle respect. Ik geloof in corona. Maar ik ga mij ook niet elk jaar laten prikken voor andere ziekten. Ik hekel wappies en complotdenkers, maar als de volgende stap 2G en elke 3/6/9 maanden een prik is. Hebben zij wel gelijk. Mijn lichaam is geen prikpaleis. Er wordt een systeem gecreeerd waarin ik als gezond persoon elke zoveel maanden een prik moet gaan nemen om te bewijzen dat ik gezond ben en daarna kan ik nog steeds geïnfecteerd raken en de ziekte*

verspreiden. Niet te denken aan eventuele bijwerkingen. Dit is totale waanzin. Omicron is minder ziekmakend, maar wij nemen nog steeds ziekelijker maatregelen. Zie het buitenland. Ik ben pro overheid. Maar over dit onderwerp is de maat eigenlijk vol. Ik steun openlijk de burgerlijke ongehoorzaamheid die hiermee gepaard gaat.

- *Er is gelogen over de bescherming van de vaccinatie, we zouden na twee prikken van de corona af zijn, niets is minder waar. Langzamerhand begint men de waarheid te vertellen echter nog zeer sporadisch.*
- *Ik ben gebruikt als een medisch experiment. Er zijn zeer duidelijke tekens uit hier en andere landen dat het vaccin niet werkt.*
- *Je laat je toch vaccineren met een middel dat nog altijd in experimentele fase is: de lange-termijn-gevolgen zijn volstrekt onbekend, zelfs (blijkt nu bij Moderna) korte-termijn-gevolgen (opgezette lymfeklieren). Het is absoluut onethisch, naar mijn idee zelfs misdadig, om de bevolking als proefkonijn te gebruiken en daarvoor deze angstcultuur in leven te roepen, en de dwang met de QR-code. Daarom doe ik niet mee met de booster: waarom je in te laten enten met een goedje dat hooguit een paar maanden werkt en de veel ernstigere bijwerkingen voor lief nemen, voor een ziekte die zich intussen ontwikkeld heeft tot wat je kunt vergelijken met een stevige verkoudheid?*
- *Je wordt min of meer gedwongen om de vaccinatie te nemen anders ben je niet vrij om al in beperkte maten dingen te mogen doen en ondernemen.*
- *Mocht alleen Astra ivm geboortjaar terwijl je dan minder beschermd bent. Later mocht je ineens wel voor een andere kiezen. Zeer ziek van geweest. Werd gezegd dat je hierna volledig beschermd bent en dan blijkt dat dit niet zo is en je nog steeds besmet kan raken en dus ook anderen kan besmetten zonder dat je dit weet. Nu moet je ook nog een boosterprik nemen en misschien ook nog een 4e/5e terwijl niemand weet of dit wel genoeg bescherming geeft en voor hoelang en is het wel nodig met Omikron?*
- *Wat heeft het voor nut gehad dat ik me heb laten vaccineren, ik heb nu bijna geen antistoffen meer.*
- *We konden op vakantie daardoor, maar het was niet geheel mijn eigen keuze.*
- *Wroeging omdat het ogenschijnlijk in de maatschappij niet uitmaakt of je wel of niet gevaccineerd bent, dus kun je je afvragen waarom je het wel zou doen. je laat je tenslotten vaccineren met een ,nog veel onbekend.*
- *Ziekte hoort bij het leven. De dood is onvermijdelijk. Ik ben mega beïnvloed door regering.*

4.7 Prognose: circa driekwart neemt boosterprik

Twee derde (66%) heeft op dit moment dus ook de boostervaccinatie ontvangen. (Zie 4.1). Dit komt neer op 75 procent van de gevaccineerden.

In november zei twee derde van de gevaccineerden en Nederlanders met een afspraak voor een vaccinatie zeker een boosterprik te willen nemen en 22 procent zou dit waarschijnlijk doen. Waarop we concludeerden “in totaal staat 83 procent dus welwillend tegenover het nemen van een boosterprik.”

Op dit moment zegt 47 procent van de nog niet geboosterden (maar wel gevaccineerden) ‘zeker wel’ de boosterprik te gaan nemen, nog eens 17 procent zal dat waarschijnlijk doen (dit komt neer op 10 en 4 procent). De prognose moet iets naar beneden bijgesteld worden: straks zal waarschijnlijk circa $66 + 10 = 76$ procent geboosterd zijn¹⁰.

Tabel 4.4 – Van plan te booster? (basis: wel gevaccineerd, nog niet geboosterd)

Bent u van plan de ‘boosterprik’ te nemen?

Zeker wel	47%
Waarschijnlijk wel	17%
Waarschijnlijk niet	13%
Zeker niet	11%
Weet ik (nog) niet	12%

4.8 Waarom niet booster?

Degenen die het niet willen, hebben vooral hun geloof verloren in de ‘belofte’ dat we met het vaccineren (en nu het booster) uit de coronacrisis komen (49%). Vier op tien vinden de vaccinaties die ze al gehad hebben voldoende (42%).

De argumenten zijn onder deze groep – die zich al twee keer heeft laten vaccineren – heel anders dan onder degenen die nog helemaal niet gevaccineerd zijn. Wantrouwen en scepsis spelen een kleinere rol, al speelt dit voor een substantiële minderheid wel mee.

Zo zegt 29 procent “Ik heb twijfels of het booster-vaccin voldoende beschermt”, wat bij de ongevaccineerden 49 procent is.

Eveneens 29 procent is bang voor de lange termijneffecten van het booster-vaccin, wat bij de ongevaccineerden de belangrijkste reden is om het niet te doen (70%).

Ook wantrouwen tegen de overheid (22%) en farmaceutische bedrijven (20%), speelt hier minder een rol dan onder niet-gevaccineerden (beide 45%).

¹⁰ Zie ook de voetnoot bij 4.1. “RIVM, tot en met zondag 9 januari 2022: Naar schatting heeft nu 45,2% van alle 18-plussers een boostervaccinatie ontvangen.” Wij vinden dus met 66 procent een beduidend hoger percentage.

Tabel 4.5– Waarom niet booster? (basis: wil niet booster of weet het nog niet)

Waarom gaat u de boosterprik (waarschijnlijk) niet nemen?	
Ik geloof niet (langer) dat we met vaccineren uit de coronacrisis komen	49%
Ik vind de vaccinaties die ik nu heb voldoende	42%
Ik heb twijfels of het booster-vaccin voldoende beschermt tegen COVID	29%
Ik ben bang voor de langetermijneffecten zijn van het booster-vaccin	29%
Ik vertrouw de overheid niet	22%
Ik vertrouw de farmaceutische bedrijven niet	20%
Ik ben ziek geworden van een eerdere vaccinatie(s), ben bang dat dat weer gebeurt	15%
Ik ben al besmet geweest, verwacht niet nog een keer besmet te raken	15%
Ik heb gehoord dat je van de booster ziek wordt	9%
Anders	17%
Weet ik niet	3%

Waarom twifelen? Citaten

- *Anders kan ik niet op vakantie, anders zou ik het niet laten zetten.*
- *Ben nog niet overtuigd van nut en noodzaak van boosterprik.*
- *Combi met zwangerschap en nog maar 3 maanden geleden 2e prik gehad.*
- *Covid lijkt een gebed zonder eind te worden, ik denk dat we binnenkort tot de conclusie komen dat we het als een seizoensgebonden risico moeten gaan behandelen en dat boosterprikken vooral het beste tot hun recht komen bij de mensen die het hoogste risico lopen op complicaties, ik ben niet een van hen dus daarom kijk ik het nog even aan.*
- *Niets uit de cijfers laat zien dat boosterprikken een groot verschil maken m.b.t onze uitgedekte zorgcapaciteit en de verspreiding van besmettingen, het is een schijnoplossing en zeker niet een voor de lange termijn.*
- *Er is nog te weinig kennis mbt corona. ook hier weer adhoc beslissingen. daar ik laat in het vaccinatie traject zit met mijn 2e inenting, wacht ik nu ook weer tot er redelijke zekerheid is voor gevolgen totdat ik er niet meeronder uit kom wegens verscherpte maatregelen op niet vaccineren.*
- *Er wordt gesproken dat ook deze boosterprik niet het einde is van vaccineren en ik weet niet of ik mij tot in het oneindige wil laten vaccineren.*
- *geen zin, mensen worden er ziek van.*
- *Het nut ervan gezien Omikron mild verloopt.*
- *Ik ben al “geboosterd” door na de vaccinaties een coronainfectie door te maken. Dat is nog geen 3 maanden geleden. Ik vertrouw over het algemeen liever op mijn eigen afweersysteem dan dat ik me zeer frequent wil laten vaccineren. Vaccineren alleen als het echt serieus bedreigend is. Met de omikron variant lijkt de dreiging af te nemen. Ik zou blij zijn als corona zich tot mildere varianten ontwikkelt, en ga zeker geen hele reeks boostervaccinaties nemen. Veelvuldig vaccineren kent ook risico’s.*
- *Ik ben kankerpatiënt en zit midden in de behandelingen.*
- *Ik ben net genezen en hoef dus voorlopig geen booster prik. Waarschijnlijk pas over 3 maanden. Maar dan zie ik wel weer, want dan is het zomer.*
- *Ik ben nu aan het herstellen van corona. Ik weet niet of ik een booster over drie maanden nodig vind. Hopelijk is er ook de mogelijkheid om mijn booster uit te stellen tot het najaar.*
- *Ik ben relatief nog jong en ik zal er wel goed uitkomen bij een besmetting. Aan de andere zijde wil ik ook bescherming bieden naar de maatschappij. Daarbij lijkt het me anderzijds ook niet gezond voor geest en lichaam om steeds gespoten te moeten worden om het half jaar.*
- *Ik heb corona gehad en zie dat ook als een booster.*
- *Ik heb lichamelijke klachten. Eerst herstellen voordat ik de boosterprik neem.*

- Ik heb net Corona gehad (milde klachten) over 3 maanden kijk ik of boosterprik nodig is om bv te reizen.
- Lange termijn bijwerkingen. Grote vraagtekens bij de effectiviteit.
- lees nu over de vele bijwerkingen, vooral het moderna vaccin en het lijkt me niet goed voor het natuurlijk immuunsysteem.
- Naar het zich laat aanzien is de boosterprik "voorlopig" nog niet de laatste er komen er waarschijnlijk nog meer. Voor als nog heb ik geen Corona gehad en houd mij goed aan de maatregels. Dus zie het nut v/d 3e prik niet zo. Mocht binnen kort het dragen v/e mondkapje niet meer verplicht zijn kan ik altijd alsnog de 3e prik halen.
- Nog 1 vaccinatie is oke maar ik wil niet aan de gang blijven met vaccineren tegen Corona.
- Noodzaak in mijn geval (kom weinig buiten).
- Omdat er steeds wat anders gezegd wordt. Eerst was 1goed toen kwam er al snel een 2de. Nu de biosterprik en waarschijnlijk ieder jaar Dat is maar wat zeggen omdat je het niet weet.
- Omdat ik echt nog moet nadenken en moet kijken en me der nog in moet verdiepen of ik het doe ja of nee.
- Omdat ik nu in quarantaine zit wegens een besmette huisgenoot. Zou ik nu hierdoor toch corona krijgen, dan hoeft voor mij de boosterprik niet meer.
- Omdat ik voor onderzoeken in het ziekenhuis loop (heeft niks te maken met eerdere vaccinaties) heb ik de boosterprik op een laag pitje gezet. Zodra deze onderzoeken zijn afgerond en ik weet wat de vervolg stappen zijn wil ik wek de boosterprik nemen.
- Omdat me vaccin nog werkt.
- Omikron is veel minder heftig dan Delta. Daar hoef ik geen vaccinatie tegen. Zolang ik 'm vanwege bijvoorbeeld reizen niet nodig heb, wacht ik ermee.
- we zitten nu in quarantaine en gaan morgen testen bij de GGD. Wacht uitslag af.
- Weet niet of met huidige besmettingsgolf het nog nut heeft.

Waarom niet booster? Citaten

- 2 x keer prik vind ik voldoende.
- De booster is onvoldoende effectief gebleken en het aantal negatieve bijwerkingen dat duidelijk wordt neemt heel erg toe. Bovendien moet je volgens de overheid blijven booster en daar heb ik geen vertrouwen in.
- Doe het niet voor mijzelf en heb andere vaccins al voor anderen genomen.
- Er zijn teveel berichten van verschillende bijwerkingen en ik heb geen vertrouwen in de booster.
- Geen vertrouwen in de aanpak.
- heb er geen vertrouwen mee in na alle problemen van de eerste twee prikken.
- Heb het gevoel aan de gang te blijven.
- Het heeft geen zin. De kans op bijwerkingen zijn in mijn geval net zo erg als de schade van de Omicron variant. Ik ben jong en gezond. Ik heb al 2 vaccinaties gehad. Ik ging toch ook niet boosters halen voor eerdere vaccins. Ik heb mijn verantwoordelijkheid genomen. Dat de overheid niet genoeg geld heeft uitgetrokken voor de zorg en nu maar dat wil compenseren door meer de vaccineren is niet mijn probleem.
- het helpt niet het is een VIRUS en geen bacterie!!!
- Ik laat me niet booster met een middel dat nog altijd in experimentele fase is: de lange-termijn-gevolgen zijn volstrekt onbekend, zelfs (blijkt nu bij Moderna) korte-termijn-gevolgen (opgezette lymfeklieren). Het is absoluut onethisch, naar mijn idee zelfs misdadig, om de bevolking als proefkonijn te gebruiken en daarvoor deze angstcultuur in leven te roepen, en de dwang met de QR-code. Daarom doe ik niet mee met de booster: waarom je in te laten enten met een goedje dat

hooguit een paar maanden werkt en de veel ernstigere bijwerkingen voor lief nemen, voor een ziekte die zich intussen ontwikkeld heeft tot wat je kunt vergelijken met een stevige verkoudheid?

- Is niet nodig ik hoef die rommel niet meer.
- En er wordt niks gezegd over het zelf genezend vermogen van de mens de prik is allemaal angst politiek.
- kijk de antwoorden na, ik geef aan dat ik 3x gevaccineerd ben (2 x pfizer en 1 x booster).
- Om meerdere redenen. Dat de booster niet goed werkt tegen omikron. Dat ik wss niet zo ziek wordt van corona. Dat ik geen zin heb om mij elk half jaar te laten vaccineren. Omdat het toch niet helpt om de 'vrijheid' terug te krijgen. En omdat ze zeggen dat jongeren nog voldoende antistoffen hebben door het vaccineren, dus dat ik 2x voldoende vind.
- Omdat de prikken verhoudingsgewijs net zo risicovol zijn als corona voor een gezond iemand
- omdat dit onzin in. al binnen een half jaar na de vaccin alweer booster. en zoals de jonge aangaf dat er meerdere boosters gepland zijn.
- Omdat ik bang ben wederom spierreuma te krijgen of te houden.
- Omdat ik bij de vraag heb ingevuld 3x prik gehad en dan nu die stomme vraag waarom ik de booster niet wil.
- Omdat ik daarmee een een schijn veiligheid in stand zou houden.
- Omdat ik liever dood ga dan meewerk aan de De Jong uitspraak "van Adres tot adres van deur tot deur en van arm tot arm.
- Onzekerheid over verergeren/ terug komen medische klachten na eerste inentingsbewijs.
- Vertrouw op mijn lichaam en niet op de farmaceutische bedrijven ziekte is verdienenmodel al jaren
- Volgens Hugo de Jonge was het vaccineren voor vrijheid met de qr-code. Als dank werd het wederom als enigste land in Europa een lockdown. Heb geen vertrouwen meer in de politiek en het vaccin helaas.
- Wantrouwen van de overheid ,te veel bijwerkingen het klopt gewoon niet .
- Wij zijn er klaar mee, we krijgen steeds meer het idee dat het één groot verdienenmodel is van de pharmacie en dat het allemaal georkestreerd is.

4.9 Vaker vaccineren per jaar: ouderen blijven het doen

We vroegen respondenten: “Stel dat het RIVM adviseert dat men zich de komende jaren (bijvoorbeeld) 3 keer per jaar moeten laten vaccineren. Hoe vaak denkt u dat u dat dan gaat doen?”

Minder dan de helft (45%) zegt dat dan elke keer weer te gaan doen. 65-plussers zijn duidelijk het meest gemotiveerd: 65 procent van deze ouderen zegt zich, indien dat wordt aangeraden, nog drie keer per jaar te laten booster. Van de jongeren (18 tot 34 jaar) zou circa 30 procent dat doen.

Tabel 4.6 – 3x per jaar vaccineren?

Stel dat het RIVM adviseert dat men zich de komende jaren (bijvoorbeeld) 3 keer per jaar moeten laten vaccineren. Hoe vaak denkt u dat u dat dan gaat doen?

	Totaal	18-24	25-34	35-49	50-64	65+
Elke keer (3x per jaar)	45%	32%	30%	35%	51%	65%
2x per jaar	6%	6%	7%	4%	5%	7%
1x per jaar	10%	12%	14%	12%	8%	7%
Minder vaak	5%	7%	6%	6%	3%	4%
Helemaal niet (meer)	18%	17%	30%	27%	13%	6%

Weet ik niet

17%

26%

14%

17%

20%

12%

4.10 Een op drie ouders 5-11 jarigen laat kind (waarschijnlijk) vaccineren

Aan ouders met kinderen legden we de vraag voor of zij hun kind zouden laten vaccineren. Van de ouders met kinderen van 5-11 jaar zegt nu 16 procent dat zeker te doen en 19 procent waarschijnlijk: samen 35 procent. Dit is ongeveer gelijk aan juni en december, toen samen zo'n 40 procent van de ouders het zeker of waarschijnlijk van plan waren. (Verschillen zijn niet significant).

Tabel 4.7 – Vaccineren van uw kinderen

Stel uw kind van 5 tot 11 jaar wordt opgeroepen om gevaccineerd te worden tegen het COVID-virus. Zou u uw kind laten vaccineren?

	juni '21	december '21	januari '22
	heeft kind van 4-11 jaar	heeft kind van 5-11 jaar	heeft kind van 5-11 jaar
Zeker wel	13%	19%	16%
Waarschijnlijk wel	21%	21%	19%
Waarschijnlijk niet	17%	13%	13%
Zeker niet	32%	33%	38%
Weet ik niet	17%	13%	14%
Totaal	100%	100%	100%
n = ¹¹		182	174

Uit ons december-onderzoek bleek dat ouders die hun kinderen niet laten vaccineren die vaak te kwetsbaar vinden. Ze maken zich zorgen over de mogelijke bijwerkingen, vooral op langere termijn. Ook wordt genoemd dat kinderen minder risico lopen om ernstig ziek te worden dan volwassenen. Een ouder:

“Een groeiend kind blootstellen aan een vaccinatie waar de lange termijn effecten nog onduidelijk van zijn, acht ik teveel risico. Zeker omdat kinderen zelf weinig klachten van een infectie hebben. Als er genoeg medische zekerheid en onderbouwing is dan zal ik mijn houding aanpassen.”

4.11 Draagvlak: 37% procent wil dat 5-12-jarigen gevaccineerd worden

Als we alle Nederlanders vragen of ook kinderen gevaccineerd moeten worden, blijkt dat de helft dat wél vindt voor de oudere kinderen, ruim een derde (37%) voor kinderen van 5-11 jaar en slechts 13 procent voor nog jongere kinderen. Deze 37 procent is een afname ten opzichte van december, toen 49 procent dat nog vond.

Ook voor de andere leeftijdsgroepen zien we een lichte afname. Het aandeel dat vindt dat helemaal geen minderjarigen gevaccineerd moeten worden steeg van 19 procent in juni naar 25 procent nu. Ook het aandeel ‘weet ik niet’ steeg iets.

Ouders nog minder vaak voorstander

¹¹ Juni: Basis: ouders met kinderen in betreffende leeftijdsgroep (n=74 tot 175)

Net als in december blijkt dat ouders met kinderen van 5-11 jaar er minder vaak voorstander van zijn dat kinderen in deze leeftijd gevaccineerd worden, en ook dit nam af: van 36 naar 22 procent.

Tabel 4.8– Draagvlak voor vaccineren van minderjarigen

Wat vindt u, moet de overheid in het vaccinatiebeleid opnemen dat ook minderjarigen (kinderen) gevaccineerd worden tegen corona?

Bij kinderen tot 12 jaar is de toestemming van de ouders/voogden vereist.

Bij jongeren van 12 tot 16 jaar is de toestemming van de ouders/voogden en van de jongere zelf vereist.

	juni	december		januari	
	Allen	Allen	heeft kind van 5 t/m 11 jaar	Allen	heeft kind van 5 t/m 11 jaar
Nee	19%	22%	40%	25%	42%
Ja, kind van 0 t/m 4 jaar ¹²	7%	14%	11%	13%	7%
Ja, kind van 5 t/m 11 jaar	19%	49%	36%	37%	22%
Ja, kind van 12 t/m 15 jaar	59%	59%	39%	50%	37%
Ja, kind van 16 – 17 jaar	59%	56%	34%	51%	43%
Weet niet / wil niet zeggen	7%	5%	3%	9%	7%
n =		2053	182	2230	174

4.12 Testbereidheid stabiel

Het aandeel Nederlanders dat zich direct zou laten testen als zij ‘corona-achtige’ klachten hebben blijft stabiel staan op 31 procent.

Tabel 4.9 – Testbereidheid

Als u nu ‘corona-achtige’ klachten zou krijgen (niezen, hoesten, koorts, verlies van smaak en reuk), wanneer zou u zich dan laten testen op een testlocatie? * Antwoorden met sterretje konden niet in combinatie met andere antwoordoptie worden aangevinkt.

	Oktober	November	December	Januari
Direct, ook al zijn ze maar licht (*)	21%	30%	30%	31%
Pas wanneer een zelftest ook positief is	35%	29%	33%	30%
Pas wanneer de klacht aanhoudt	28%	31%	29%	22%
Pas wanneer ik meerdere klachten heb	25%	24%	26%	35%
Pas wanneer ik (mogelijk) in contact ben geweest met iemand die besmet is	12%	10%	16%	8%
Alleen als de testlocatie niet te ver weg is			3%	3%
Nooit, ik laat me niet testen op corona (*)	5%	5%	4%	5%
Weet ik niet (*)	4%	4%	2%	2%
n =	2.283	2.283	1.025	2.230

¹² In juni waren de categorieën 0 t/m 3 en 4 t/m 11.

5 Beleving van de crisis

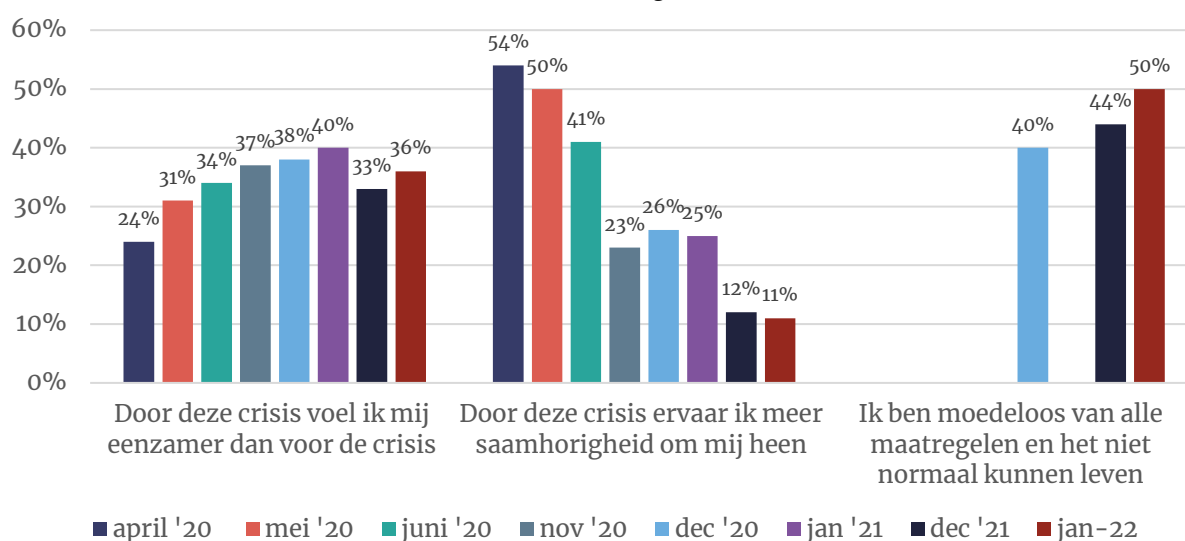
5.1 Moedeloosheid neemt toe

Eind 2020 was 40 procent het eens met de stelling “Ik ben moedeloos van alle maatregelen en het niet normaal kunnen leven”, december 2021 was dat 44 procent. Een maand later (januari '22) is 50 procent het eens met deze stelling.

De verschillen voor de stellingen “door deze crisis eenzamer te voelen dan voor de crisis” en “Door deze crisis ervaar ik meer saamhorigheid om mij heen” zijn in vergelijking met december vorig jaar klein.

Figuur 5.1 – Stellingen m.b.t. eenzaamheid, saamhorigheid en moedeloosheid

In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen? % mee eens. Basis: n= 2.053

5.2 Acht op tien zouden mondkapjes op kantoor dragen

Januari 22	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Weet ik niet	n.v.t.	Totaal
Degenen die nu nog niet gevaccineerd zijn moeten verplicht worden zich te laten vaccineren	26%	19%	53%	2%	1%	100%
Als het kabinet het dragen van mondkapjes in de buitenlucht verplicht stelt, ga ik dat doen	49%	15%	33%	4%	0%	100%
Als het kabinet het dragen van mondkapjes in binnenruimtes (kantoor, bibliotheek, e.d.) verplicht stelt, ga ik dat doen	79%	8%	11%	2%	1%	100%

6 Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 januari 19.30 uur (dus na de persconferentie) tot maandagochtend 19 januari 9 uur.

In totaal werkten 2.230 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan het grootste deel van dit onderzoek. Het grootste deel van de steekproef (n=2113) is afkomstig het I&O Research Panel, 117 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratie-achtergrond.

Een deel van de draagvlak en gedragsvragen (hoofdstuk 2 en 3) werd voorgelegd aan n=1.097 respondenten. In beide gevallen gaat het om een representatieve steekproef volgens hieronder beschreven weging. Per grafiek is steeds de steekproefgrootte aangegeven.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Een deel van de vragen is voorgelegd aan random de helft van de steekproef (circa duizend respondenten). Dit is bij de betreffende vragen aangegeven. Dit is at random gebeurd, waardoor ook deze resultaten representatief zijn voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft bovengenoemde achtergrondkenmerken.

Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent.

Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een marge van plus of min 2,2 procent.

Bij een steekproef van n=1000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 3,1 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragcode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

